

***Ulyana Katerina, Olena Andreeva. Socio-pedagogical Prerequisites for the Implementation of Recreation Complex in the Process of Physical Education Students.** The urgency of developing and implementing in education process recreation complex is based on the current situation with the health status of the students. Systematic participation of students throughout the entire period of study, in the educational and extra-curricular forms of classes, will be increase the level of motor activity students, and help to form a responsible attitude to health as a value. Objectives of the work - is determining the prerequisites for the implementation of recreation complex in the physical education of students, and rationale organizational aspects of its activities. Based on the results of pedagogical experiment and analysis of the literature identified the main provisions, activities, principles, objectives, pedagogical conditions for effective functioning of the recreation complex. This study will provide an opportunity to consider the results obtained during the implementation of this concept in the framework of educational process of higher education.*

Key words: recreation complex, physical education, physical activity, extracurricular forms of study.

УДК 796.371.134:372-008.13

Тарас Семанишин, Сергій Попель

Готовність майбутнього інструктора фізичного виховання до валеологічної діяльності в дошкільних закладах освіти

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасна освіта перебуває на етапі широкого впровадження в життя валеологічної культури (ВК), що характеризується активним використанням спортивно-оздоровчих технологій і широких екологічних знань. На їх базі забезпечується доступ до оздоровчих ресурсів, при якому застосовують різні засоби освітнього призначення, реалізовані на основі підвищення рівня валеологічної освіти (ВО) [2; 3; 6; 8].

Актуальним вважають створення й застосування нових засобів навчання, призначених для організації роботи інструктора із фізичного виховання (ФВ) у ДОЗ у єдиному інформаційно-освітньому полі, що сприяє підвищенню якості ВО [10]. До них можна віднести валеологічну інформацію, представлену у вигляді програми, направленої на реалізацію мети й завдань ВО. До переваг таких освітніх валеологічних ресурсів належать можливості об'єктивної та якісної підготовки студентів до валеологічної діяльності (ВД) [13; 15].

Інструктору ФВ у ДОЗ, відповідно до вимог сучасних освітніх стандартів, варто бути готовим до застосування в професійній діяльності валеологічних освітніх ресурсів. У системі дошкільної освіти вказано, що міжпредметні результати освоєння основної освітньої програми повинні відображати активне застосування засобів валеологічних технологій для розв'язання пізнавальних і спортивно-оздоровчих завдань [1].

Повноцінне розв'язання завдань валеологізації дошкільної освіти неможливе без додаткових зусиль із вдосконалення підготовки майбутніх інструкторів із ФВ у ДОЗ, без навчання методів роботи в сучасних ДОЗ, методики педагогічного проектування навчального процесу на основі застосування валеологічних знань (ВЗ) під час проведення конкретного заняття й організації практичної діяльності студентів [5; 12].

Методи та організація дослідження. Основний метод дослідження – аналіз і теоретичне узагальнення результатів дослідження з обраної теми, які існують у сучасній науковій літературі, та застосування методу проектів і доцільно підібраних завдань.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Нині відбувається перехід на освітні стандарти вищої професійної освіти, у якій вимоги до результатів освоєння основних освітніх програм сформульовано у вигляді компетенцій. При цьому частина їх прямо пов'язана з ВК інструктора ФВ у ДОЗ. До них належать загальнокультурні компетенції (готовий використати основні методи, способи й засоби отримання, зберігання, переробки валеологічної інформації, готовий працювати з такою інформацією; здатність працювати та розуміти сутність і значення такої інформації в розвитку сучасного освітнього простору, усвідомлювати екологічні небезпеки й загрози, що виникають у сучасному суспільстві, дотримуватись основних вимог безпеки, у тому числі екологічного захисту); професійні компетенції в галузі педагогічної діяльності (готовність застосовувати сучасні методики та технології, у тому числі спортивно-оздоровчі, для забезпе-

чення якості навчально-виховного процесу з підвищення ВК; здатність використати можливості освітнього середовища, у тому числі валеологічні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в ДОЗ) [2].

В основі концепції побудови методики лежить формування в майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ готовності до ВД, на основі якої повинен проектуватися процес професійної підготовки у ВНЗ.

Підґрунтям концепції побудови методики формування в майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ готовності до ВД вважають розуміння:

- готовності до такої діяльності, як інтеграційне виховання дітей, яка виступає як певна сукупність, взаємодія й взаємопроникнення трьох компонентів (оздоровчого, психологічного та науково-теоретичного), що визначає спроможність розв'язувати професійні завдання [3];

- професійної компетентності як інтегральної характеристики, що визначає здатність фахівця розв'язувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях ВД, із використанням знань, професійного життєвого досвіду, цінностей і схильностей [4; 6; 8; 9];

- зв'язок готовності й компетентності, що полягає в готовності до ефективної ВД в умовах ДОЗ, а валеологічна готовність розглядається як початковий рівень професійної компетентності на етапі її формування та становлення [11].

Навчання, направлене на формування готовності майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ до застосування валеологічних знань, передбачає декілька підходів:

- діяльнісний, заснований на організації навчання студентів у максимальному зближенні ВД та діяльності стосовно розв'язання професійних завдань [7];

- компетентний підхід як система педагогічних принципів, установок і методів діяльності, що створюють умови для розвитку універсальних здібностей інструктора ФВ у ДОЗ, при цьому обов'язкова відповідність соціально-культурним потребам суспільства та орієнтація на вікові особливості дітей;

- валеологічний підхід в освіті передбачає дотримання принципів, які орієнтовані на розвиток спортивно-оздоровчої сфери.

Для формування в майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ готовності до ВД як основного методу валеологічного навчання застосовують метод проектів і метод доцільно підібраних завдань. Оскільки на сьогодні проектне навчання стало одним зі способів розвитку компетентностей, то застосовують метод проектів [7] – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, тобто технології. Її використання повинно завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином. Він припускає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дають змогу розв'язувати ту або іншу проблему в результаті самостійного застосування цих результатів для навчання з обов'язковою презентацією. Метод проектів передбачає комплексний характер діяльності всіх учасників навчання для отримання освітнього продукту за певний проміжок часу – від одного заняття до декількох місяців.

Створення студентами проектів з обґрунтування необхідності застосування ВД у ДОЗ дає змогу розвинути в них інтерес до застосування валеологічних знань (ВЗ) у майбутній професійній діяльності. Самостійна робота з різними видами ВД у ДОЗ сприяє отриманню навиків роботи з дітьми різного віку. Розробка майбутніми інструкторами ФВ конспектів уроків для ДОЗ із застосуванням ВЗ на різних етапах уроку, а також розробка власної найпростішої ВД для дітей, яка здійснюється в процесі виконання групових й індивідуальних проектів, що сприяє формуванню в майбутніх інструкторів із ФВ усіх компонентів готовності до формування ВК. Розробляючи конспекти уроків і моделі власної найпростішої ВД серед дітей, студенти активно взаємодіють між собою та викладачем, виявляють творчість.

Суть методу доцільно підібраних завдань полягає в тому, що:

- діяльність викладача включає побудову системи завдань, причому виконання кожного ґрунтується на виконанні попереднього й направлене на виявлення сформульованої проблемної ситуації;

- діяльність студентів полягає в розв'язанні деякої проблемної ситуації, сформульованої викладачем;

- взаємодія викладача зі студентом полягає в тому, що студент може «втручатись» у ВД (якщо це потрібно) при формулюванні кожного завдання або під час його розв'язання [14].

Застосування методу доцільно підібраних завдань у процесі формування готовності в майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ до формування ВК дає змогу використати завдання для оволодіння теоретичним матеріалом; ілюстрації й закріплення теоретичного матеріалу, розв'язання навчальних педагогічних завдань для інструктора ФВ у ДОЗ засобами ВД. Це сприяє більш детальному освоєнню з різними видами валеологічних ресурсів, із режимами ВД, виконанням аналізу наявних ресурсів; навчання проектування уроків у ДОЗ із застосуванням ВД; освоєнню технології застосування ВЗ й організації навчання для формування ВК дітей.

Разом із базовими методами доцільно підібраних завдань і проектів можливе також застосування традиційних методів, як загальнодидактичних, так і приватно-дидактичних [11].

Організація зі студентами пізнавальних ігор, навчальних дискусій, які підтримуються демонстрацією ВД для дошкільної освіти з аудіо- й відеоінформацією, з інтерактивними засобами, схемами, таблицями, дає змогу формувати в майбутніх інструкторів ФВ інтерес до застосування ВЗ у професійній діяльності. Це сприяє формуванню в студентів внутрішньої позитивної мотивації до застосування ВД в організації навчально-виховного процесу в ДОЗ, що позитивно позначається на набутті майбутніми інструкторами ФВ знань та вмінь у сфері формування ВК у професійній діяльності.

ВД використовують як засіб готової інформації чи ілюстрації факту, який подають у вигляді поняття чи окремого закону або закономірності. Студент пасивно взаємодіє зі змістом ВД на рівні сприйняття інформації, спостереження, запам'ятовування тощо. Можлива організація проблемного викладу навчального матеріалу із ВД у ДОЗ. Побудова навчального процесу на основі проблемного викладу матеріалу дає змогу використати ВЗ як на лекціях і практичних заняттях, так і при організації самостійної практики студентів. Зміст ВД (переважно інформаційного або практичного характеру) може виступати джерелом створення проблемної ситуації, постановки навчальної проблеми, демонстрації способів її розв'язання.

Викладач, спираючись на проблемний зміст ВД (віддзеркалення різних підходів до розв'язання проблеми, історія реалізації в науці тощо), активізує діяльність студентів із пошуку навчальної проблеми, допомагає їм сформулювати цю проблему у формі проблемного питання, завдання, задачі тощо. Зміст ВД може використовуватися й для організації валеологічних бесід, дискусій, навчальних конференцій.

Викладач може використати ВД для демонстрації способів розв'язання проблеми, розкриття логіки наукового пізнання. Студенти при цьому стежать за логікою розв'язання проблеми, знайомляться зі способами та прийомами наукового мислення.

У процесі формування готовності майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ до застосування валеологічних освітніх ресурсів широко застосовують групові та індивідуальні форми організації навчання студентів у процесі роботи над проектом або при розв'язанні навчально валеологічних завдань.

Використовують такі традиційні форми навчання, як лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, консультації. На лекціях розглядають загальнотеоретичні питання, фундаментальні ідеї й концепції, у сфері застосування ВЗ також відбувається демонстрація різних видів ВД. На практичних заняттях здійснюють конкретизацію теоретичних положень на основі застосування різної валеологічної літератури; розробляють конспекти уроків для ДОЗ із використання ВД. На лабораторних заняттях аналізують навчальну практику із використання ВД для дошкільників, демонструють застосування різних видів ВД у навчально-виховному процесі ДОЗ. Під час індивідуальних консультацій розглядають труднощі, що виникли в студента в процесі ВД у створенні ВК. Для перевірки й оцінки знань та вмінь у процесі самостійного розв'язання завдань різного характеру та рівня складності потрібне застосування різних видів контролю, у тому числі й електронних тестів.

Відбираючи дидактичні й технічні засоби навчання, особливу увагу слід приділяти тому, як ці засоби допомагають організувати діяльність інструктора ФВ. Різні види валеологічних ресурсів – головні засоби у формуванні готовності майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ до формування ВК. Студенти повинні активно працювати з різними електронними підручниками, навчально-методичними посібниками, задачниками, енциклопедіями, тренажерами. На етапах контролю засвоєння студентами навчального матеріалу обов'язкове застосування електронних тестів.

Ми виокремимо такі напрями із формування в майбутніх інструкторів ФВ готовності до формування ВК:

- 1) вивчення дисциплін різних блоків ВД, у тому числі дисциплін і курсів із вибору, що визначаються ВНЗ;
- 2) виконання студентами спеціальних видів робіт, детальний зміст яких із кожного блоку розкрито в попередніх дослідженнях.

Формування в майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ готовності до ВД – це цілеспрямований процес, який здійснюється поетапно. На кожному етапі освітній процес будується як процес оволодіння досвідом розв'язання різних груп професійних завдань. У визначенні етапів формування готовності майбутнього інструктора ФВ до ВД ми спиралися на підхід, який представляє етапи становлення й розвитку професійної компетентності інструктора ФВ: від сприяння становленню базової професійної компетентності за допомогою розвитку ключових компетентностей на першому етапі до сприяння розвитку базової професійної компетентності – на другому, від нього – до сприяння становленню спеціальної валеологічної компетентності через розвиток ВЗ на третьому етапі й розвитку валеологічної компетентності на етапі перепідготовки.

Оскільки готовність до ВД розглядаємо як початковий рівень професійної компетентності, то оминаємо етап перепідготовки інструктора ФВ. Ми виокремлюємо такі етапи формування готовності майбутнього інструктора ФВ у ДОЗ до ВД:

- 1) перший етап – формування уявлень про розв'язання задач ФВ дітей у ДОЗ за допомогою ВЗ;
- 2) другий етап – набуття досвіду розв'язання професійних задач інструктора ФВ за допомогою ВД на основі ВК;
- 3) третій етап – удосконалення досвіду розв'язання професійних завдань інструктора ФВ за допомогою ВД у процесі вивчення методичних дисциплін.

Висновки. Недоліки у вищій освіті дають змогу встановити причину основної суперечності сучасної системи професійної підготовки майбутніх інструкторів фізичного виховання в ДОЗ – між запитом і реальним станом реалізації валеологічної підготовленості студентів ВНЗ.

Основним способом розв'язання цієї суперечності має бути науково обґрунтована навчальна програма фахової підготовки та її концептуальна перебудова в контексті розробки й упровадження спеціально зорієнтованих технологій, які б забезпечили максимальну підготовку студентів до валеологічної діяльності в ДОЗ, що дасть змогу вийти на новий рівень якості валеологічної освіти та сформувати в майбутнього інструктора ФВ базові професійні компетентності, що за допомогою традиційних методів прямої трансляції знань неможливо.

Формування в майбутнього інструктора ФВ готовності до валеологічної діяльності має здійснюватися поетапно на основі застосування активних методів навчання, проектування й розв'язання типових професійних завдань.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у визначенні структури інтегрованого навчання, змісту, форм та методів безперервної валеологічної освіти студентів факультету фізичного виховання й спорту, яка повинна здійснюватися поетапно.

Джерела та література

1. Борисова О. Модель формування системи теоретичних знань валеологічного характеру / О. Борисова, В. Філіпп, О. Березкіна // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 192–195.
2. Воскобойнікова Г. Валеологічна освіта, культура та виховання. Перспективи розвитку / Г. Воскобойнікова // Рідна школа. – 2006. – № 6. – С. 26–27
3. Кашуба В. Сучасні оздоровчі технології у фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку / В. Кашуба, О. Бондар // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 139–142.
4. Кириленко Г. До проблеми формування оптимальної структури світоглядних уявлень і теоретичних знань валеологічного характеру у школярів молодшого шкільного віку / Г. Кириленко, О. Кириленко, Н. Власенко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 68–71.
5. Кудін С. Ф. Формування валогенної мотивації майбутніх педагогів / С. Ф. Кудін, Н. В. Гайова, О. В. Савонова // Основи здоров'я і фізична культура. – 2007. – № 6.
6. Компетентностный подход в педагогическом образовании / [под ред. В. А. Козырева и Н. Ф. Радионовой]. – М. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2004. – 324 с.
7. Макущенко І. Освітньо-валеологічна спрямованість фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку / І. Макущенко // Теорія та методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 1.
8. Міненко А. О. Концептуальні аспекти професійного підходу до валеологічної освіти майбутнього вчителя / А. О. Міненко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Вип. 28. – Серія : Педагогічні науки. – Чернігів : ЧДПУ, 2005. – № 28.
9. Міненко А. О. Педагогічні умови формування валеологічних знань майбутніх вчителів фізичної культури / А. О. Міненко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Х., 2004. – № 1.
10. Онопрієнко О. Стан реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури / О. Онопрієнко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 60–64.
11. Пангелова Н. Особливості програмного забезпечення фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільних закладах Росії / Н. Пангелова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 24–28.
12. Страшко С. В. Методика викладання основ здоров'я, валеології та безпеки життєдіяльності / С. В. Страшко, М. В. Гриньова, І. В. Мороз, А. О. Міненко // Навчальна програма. – К. : Освіта України, 2005. – 16 с.
13. Сазонова Н. П. Формирование индивидуальной компетентности будущих педагогов дошкольных учреждений в условиях высшего профессионального образования / Н. П. Сазонова // Вестник АлтГПА. – Серія : Психолого-педагогические и гуманитарные науки. – 2007. – № 2. – С. 47–52.
14. Степанова І. Взаємодія сім'ї і школи в організації фізкультурно-оздоровчої роботи / І. Степанова, Л. Михайлова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 74–77.
15. Сущенко Л. П. Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку / Л. П. Сущенко // Основи здоров'я і фізична культура. – 2008. – № 5–6
16. Темерівська Т. До проблеми самовдосконалення майбутнього вчителя фізичного виховання / Т. Темерівська // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 171–175.

Анотації

Готовність до валеологічної діяльності розглянуто як професійну компетентність, що передбачає її поетапне формування на основі застосування методу проектів і доцільно підібраних завдань. Визначено основні підходи до формування готовності майбутнього інструктора фізичного виховання в дитячих освітніх закладах (діяльнісний, компетентний і валеологічний). Формування готовності майбутнього інструктора повинно відбуватися за трьома етапами: 1) формування уявлень про розв'язання завдань із фізичного виховання дітей за допомогою валеологічних знань; 2) набуття досвіду розв'язання професійних завдань із валеологічної діяльності на основі валеологічної культури; 3) удосконалення досвіду під час вивчення методичних дисциплін.

Ключові слова: валеологія, інструктор із фізичного виховання, дошкільнята.

Taras Semanishin, Sergei Popiel. Готовность будущего инструктора физического воспитания к валеологической деятельности в дошкольных заведениях образования. Готовность к валеологической деятельности рассматривается как профессиональная компетентность и предусматривает ее поэтапное формирование на основе применения метода проектов и целесообразно подобранных задач. Определены основные подходы к формированию готовности будущего инструктора физического воспитания в детских образовательных учреждениях (деятельностный, компетентный и валеологический). Формирование готовности будущего инструктора должно происходить в три этапа: 1) формирование представлений о решении задач физического воспитания детей с помощью валеологических знаний; 2) приобретение опыта решения профессиональных задач с валеологической деятельности на основе валеологической культуры; 3) совершенствование опыта при изучении методических дисциплин.

Ключевые слова: валеология, инструктор по физическому воспитанию, дошкольники.

Taras Semanishin, Sergei Popiel. Readiness of the Future Instructor of Physical Education to Work in Valeological Preschools Education. Readiness for the valeological (fundamentals of healthy lifestyle) activity is considered as professional competence and provides its step by step formation on the basis of application of a method of projects and well-handled selected tasks. Basic approaches to develop readiness of the future instructor of physical education in the children's educational establishments are determined: activity, competent and valeological. Development of the readiness of future instructor must occur into three stages: 1) formation of ideas about problem solving in physical training of children on the basis of valeological knowledge; 2) gaining experience in solution of professional problems of valeological activity on the basis of valeological's culture; 3) improvement of the experience during methodological study of subjects.

Key words: valeology (fundamentals of healthy lifestyle), instructor for the physical education, preschoolers.

УДК 796.011.3:004.738.5+378.172+37.037.1

Sergii Futorny

Actual Issues of Improving the Process of Student's Physical Education Through the Application of Modern Health-saving Technologies

National University of Ukraine of Physical Education and Sport (Kyiv)

Statement of the Problem and its Relationship with the Scientific and Practical Tasks. Healthy life depends largely on the value orientations of the student world, social and moral practices. Social norms, values, physical fitness sure accepted as students personally meaningful, but do not always coincide with the values developed social consciousness.

In the process of accumulating the individual social experience possible cognitive disharmony (scientific and everyday knowledge), psychological (the formation of intellectual, emotional, volitional structures), socio-psychological (social orientation, values), functional (skills, abilities, habits, behaviors activity relationship) processes. Such disharmony can cause the formation of anti-social personality traits.

Organizing their livelihoods, the person making it ordering using some stable structural components. This can be certain regime, when a student, for example, regularly at the same time, eats, goes to sleep, physical exercise, use of tempering procedures. Stable and could be a sequence of forms of life: after training one day off a week is dedicated to communication with friends, and the other - household affairs, the third - physical training.

These characteristics of a physical fitness are stable against to constantly changing the many influences human environment. They form a kind of barrier, protecting it from the need to always respond to variety of existing of judgments around, opinions, estimates, requirements.